

הכנה משבת לחול II - שיעור 352

I. תוכן הענין הכנה מתי אסור משום הכנה ומתי מותר משום הצלה

- (א) ביצה שנולדה בשבת כופין עליה כלי (ש"י - ו - ש"צ - ה) ומכסין לבנים מפני הדלף (ש"ח - ז) ומותר לטלטל כלי שמלאכתו להיתר מחמה לצל (ש"ח - ז) דאלו וכיוצא בו נקרא הצלה ולא הכנה משבת לחול
- (ב) אין משילין פירות בשבת ובדרך טירחא יתירה אסורה אפילו ביו"ט (צ"ה ל"ה: (ש"ח - ז) משום מדאית בה טירחא נחשב כהכנה ולא הצלה
- (ג) לולב אין מוסיפין מים להחזירו בשבת (מ"ב ש"ו - סקל"ד) דדוקא להצלה חיצונית (ש"ח - ז) מותר ולולב מטבע מתיבש ונחשב תיקון בגוף הדבר אבל להחזירו מותר וי"א אפילו נתנו לכתחלה במים המוכן מע"ש מותר (ע"ש) ואבאר
- (ד) אמנם מותר להשקות את הפירות וירקות התלושין כדי שלא יכמושו כי ראויים לאכילה בשבת (ש"ח - י"א ומ"ב סקל"ז)
- (ה) איברא אסור לקלוט שומן הצף על פני החלב לאוכלו למחר כי עושה מעשה בידים בגוף הדבר ודומה להדחת כלים (מג"א תק"י - י"ג)
- (ו) מכל מקום מותר לשחוט בהמה מסוכנת ביו"ט אם יש שהות לאכול ממנו היום שזה נקרא הפסד מרובה גדולה (מ"ב ת"ח - סקל"ד) ועיין בשו"ת מחזה אליהו (נ"ד)
- (ז) עיין בסכום לשיעור 351 דיש עוד כללי הכנה ועיין בשש"כ (כ"ח - ס"ט - פ"ה)

II. הכנה שמותר משום הצלה

- (א) נתינת פרחים והדסים לתוך מקרר בכדי שישארו טריים יש לחקור אם זה דומה לכיסוי ביצה ולבנים מהפסד (ש"ח - ז) ומותר או דומה להשקאת לולב וירקות דהוי כמציל הדבר מיכוש והפסד טבעי (ש"ח - ז) ואסור ועיין בשו"ת מחזה אליהו (נ"ה) שהתיר משום דהוי רק כמברית ארי במה שמכניסו לתוך אויר קר שבמקרר משא"כ השקאת במים נחשב כטורח בתיקון הדבר בנתינת לחות בפרחים שכטבעם מתיבשים (באופן שאינו מותר להחזירם) ואסור
- (ב) מכניס אדם לביתו בגדים הנצמאים בחצר אם יש חשש שהגשם ירטיבם ולא יוכל ללובשם במוצאי שבת (שש"כ כ"ח - פ"ג) כ' (ש"ח - ז) הנ"ל
- (ג) לכן לקפל דף של ספר לזכרון או הוצאת חזרת מהמים בע"פ שחל בשבת בכדי שלא יהא כבוש (ש"ח - ז) או קיפול בגדים שלא כסדר קיפולם או שימת כלים מלוכלכים במים שלא ידבקו שיורי אוכל או להדיח כלים מחשש חרקים ונמלים או חזרת מאכלים להמקרר או הדחת כלי אכילה בבית חולים משום שמשרד הבריאות דורשים זאת (ציץ אליעזר י"ד - ל"ז) או הבאת חלב לבית ישראל ע"י נכרי בשבת למוצ"ש באופן שאין עצה אחרת (שו"ת מהרש"ג ג - ה - ס"ה) מותרים דכיון דאין כוונתם להרויח הזמן של ימות החול אלא שלא יופסד ליכא איסור הכנה (ע"ש) וכן להוציא אוכל קפוא ע"מ שימס ליו"ט-ב מותר דבלא זה יהיה ביטול שמחת יו"ט אם צריך לאכול מאוחר דנחשב הפסד והכל כ' (ש"ח - ז) שנקרא הצלה ולא הכנה

III. הכנה שעיקר לחול ויש גם תועלת קצת לשבת

(א) מותר להדליק נרות ביו"ט סמוך לחשיכה גם אם עיקר כוונתו הוא לצורך חול או ליו"ט שני אם יהנה גם ביו"ט-א אבל אסור להכין נרות בפמוטות כדי להדליקם בלילה וגם אסור לנקה את הפמוטות ביום כדי להדליקם בלילה אבל בלילה מותר לנקותם באופן המותר (שש"כ כ"ח - פ) ואבאר

(ב) אסור להסיר את כלי הסעודה מהשלחן ברגעים האחרונים של שבת או אפילו באמצע היום אם אינו צריך שיהא החדר מסודר מ"מ כלים שהכניסם מהסוכה בשמיני העצרת מותר לסדרם שלא יהא הבית נראה כחורבה שזה נחשב ג"כ צרכי יו"ט-א (מ"ב תרס"ז - סק"ו)

(ג) לכן מותר להחזיר הצעצועים של הקטנים במקומם ליפוי הבית מ"מ אסור לסדרם דרך מיון דיש בו איסור בורר (שש"כ ג - פ"ג)

(ד) לכן הבאת יין או גלילת ספר תורה או הנחת כלים במכונת רחיצה או בגדים מלוכלכים במכונת כביסה או חליפת בגדיו מיו"ט ראשון לשני מותרים אם יש תועלת לאותו יום וע"ע בציץ אליעזר (י"ד - ל"ז - ז) בענין חליפת בגדיו שפסק לאיסור וצ"ע

IV. מותר להזמין חבירו בשבת שיבוא בחול אבל אסור לומר אני יישן בשבת כדי לעבוד בחול ואבאר

V. הטעם דמותר להדיח עשר כוסות אע"פ שאינו צריך אלא אחד (תוספתא שבת פ"ג הלכה י"ט)

(א) עיין בפמ"ג (ח"ב ש"ג - ח) שאפילו כולם שווים מ"מ מותר להדיח יותר ממה שנצרך לו מטעם דכל חדא וחדא חזי ליה ונראה לי ההסבר דכיון שצריך אחת הותרן כולם אמנם הטור והשו"ע השמיטו דין זה (שש"כ י"ז - הערה ד) מ"מ המ"ב (ש"ג - סק"ו) הביא התוספתא להלכה בשם המג"א והרוקח וכן עיקר ועוד יש לומר דפעולה המתיחסת לשבת אפילו רק בגדר כל חדא וחדא חזי ליה אין בו איסור אף דודאי היה יכול למנוע מזה (שו"ת מחזה אליהו ס"ז) דכל שהטירחא מכין את הדבר לשבת אף דאינו מרויח כל כך מ"מ אין בו שום איסור

(ב) לכן מותר לשטוף אפילו יש לו כלים אחרים לאכול מהם (שו"ת משנה הלכות ג - ט) וכן שמענו מבעל האג"מ דמותר שאין מחייבים אותו להוציא כל כלי ביתו ובפרט במקום חשש זכובים דמותר

(ג) כלי שהודח מכבר ויכול להשתמש בו אם אעפ"כ מותר להדיח יותר דכל חדא וחדא חזי ליה ולכאורה מותר אם ההסבר משום הותרא וע"ע בשו"ת מחזה אליהו (ס"ז) שהכריע לאיסור וצ"ע ושמעתי מרב מנשה קליין שהוא סובר כדידי שהוא מותר אבל מטעם אחר

(ד) אין חילוק בין עשר ובין חמישים ולכן אחר השבע ברכות יש עצה להדיח כל הכלים אם רוצה לאכול מכל מין ומין קודם ההדחה וכ"ש ע"י נכרי יש להקל

(ה) הכנה ע"י נכרי אסור (מ"ב ש"ב - ח"א - סק"ח ש"ט - סק"ז תנ"ט - סק"ה) ורק במקום פסידא מותר וכ"ש ע"י קטן או שינוי אין להתיר וע"ע בדעת תורה (תמ"ד - ח) וא"ר שמקילין ע"י נכרי דטירחת נכרי לא אסרו

(ו) עיין בשו"ת מהרש"ג (ח"ב - ס"ה) שהתיר הדחת כלים משום יפוי הבית וצ"ע דפוק חזי מאי עמא דבר דמחמירין בזה מאד